

FRA TOMISLAV FILIPOVIĆ ŽRTVA KLEVETE

Fra Martin Planinić, *Fra Tomislav Filipović žrtva klevete*, Tomislavgradske ratne novine, Šuica 1993, 147 str.

Autor djelo posvećuje "svima koji su položili svoje živote za Hrvatsku i svima koji bijahu žrtvom neprijateljske klevete".

Zaista, "mnogo je crnila potrošila komunistička strahovlada da bi oklevetala hrvatski narod u njegovu državnom i crkvenom liku".¹ Takav je slučaj s fra Tomislavom Filipovićem, slučaj koji je obilno korišten za klevetanje hrvatskog naroda i njegove Crkve. Pravoslavni svećenik i profesor na Teološkom fakultetu u Beogradu dr. Lazar Milin objavio je 1971. u *Pravoslavlju* članak,² čije težište je stavio na to kako su, tobože, fratri, a naročito fra Tomislav Filipović, klali srpsku djecu. To je fra Planinića potaknulo da mu se pismeno obrati. Njegova korespondencija s dr. Milinom (za koju fra Kvirin Vasilj ističe da je "briljantna", "sjajna od početka do svršetka"), navedena je u knjizi i sastoji se od pisama od 24. travnja i 12. studenog 1971, te 4. siječnja 1972. i od Milinovih odgovora.

Knjiga fra Martina Planinića bavi se isključivo, a to treba posebno napomenuti, životom i djelovanjem fra Tomislava Filipovića dok je bio redovnik. Knjiga sadrži piščev uvod, kratki životopis fra Tomislava Filipovića, optužbu dr. Lazara Milina, osvrće se na Milinovo spominjanje Krivaje kod Banja Luke, navodnog mjesta zločina fratara, na Filipovićeovu nazočnost za vrijeme zločina, izgon iz Reda, donosi razne priče i izmišljotine, izjave i mišljenja pojedinaca (Jove Vukobrada,³ Zijade Sulejmanpašić,⁴ Vjekoslava Kecmanovića,⁵ Viktora Novaka,⁶ fra

¹ Martin Planinić, *Fra Tomislav Filipović žrtva klevete*, Šuica 1993, str. 5.

² Lazar Milin, *Jedna apsurdna i bogohulna tema*, *Pravoslavljje*, 5/1971, br. 3, (198), str. 12.

³ "Fra Tomislav Filipović (...) je na dan pokolja rukovodio sa jednom koljačkom kolonom i sam lično učestvovao u klanju srpskog naroda od djeteta u bešici do najstarijeg čovjeka i starice." (*Dokumenti o protunarodnom radu i zločinima jednog dijela katoličkog klera*, Zagreb 1946, str. 167).

⁴ "Fra Filipović iz Petricevca vjerojatno je najmonstruoznije čudovište među svim svećenicima u ustaškom pokretu. Njegovi zločini počeli su organizacijom pokolja Srba u Drakulićima. Filipović je bio ustaški satnik (kapetan) i jedan od šefova logora u Jasenovcu. Jedan pokolj, u kojem je stradalo 1.500 osoba, počeo je raspravom o tome treba li djecu ubijati ili ne. Filipović je diskusiju prekinuo tako što je potegao nož i riječima 'U ime Isusovo' zaklao dijete od sedam godina." (*Fokus*, 6/1978, br. 132).

⁵ "... Popovi prije pokolja tražili su krštenu djecu da ih krste, a potom ih predali ustaškim koljačima. Poslije pokolja pop Filipović ispovjedio je ustaške dželate i dao im razrješenje i oprost od grijehova." (Vjekoslav Kecmanović, *Zabilježbe iz ratnih dana*, Sarajevo 1980, str. 59.)

⁶ "Prema iskazu profesora univ. dr. Jove Jovanovića (...) vidi se, da je fra Vjekoslav Filipović učestvovao kod svih tih zvjerstava, pa i ubijanja ove male srpske djece.

Ive Žilića,⁷ fra Frane Josipovića,⁸ fra Ante Perkovića, fra Anđela Kaića, biskupa Alfreda Pichlera, Đorđa Rajića, Dobrile Martinović i drugih.

Posebno je zanimljiva izjava samog Tomislava Filipovića o žalosnim događajima kraj Banja Luke 6. i 7. veljače 1942:

“Koncem mjeseca siječnja i početkom veljače kružile su vijesti po Banja Luci i okolici, nakon mnogih zvjerstava četničko-komunističkih bandi, da će Srbi, seljaci sela Drakulića, Motika i Sargovca, odakle imade mnogo odmetnika u šumama, napasti naša hrvatska katolička sela i franjevački samostan Petričevac i minirati ugljenokop Lauš. Ja sam se tada nalazio kao ustaša pozvan otvorenom zapovijeđu u svojstvu ustaškog dušobrižnika i tu dužnost obnosio sam kod II. Poglavnikove tjelesne bojne u Banjoj Luci. (...) Zapovjednik (ustaša!) je (...) uputio odred ustaša koji su blokirali ugljenokop i pohvatali smjene rudara Srba koji su bili u vezi s odmetnicima. Kada su pohvatane povelu u grad na istragu, otvorena je na odred strojopuščana vatra iz sela Drakulića koje se nalazi na povišici nad ugljenokopom.

Zapovjednik odreda je zatražio pojačanje iz grada, s kojima sam i ja došao kao dušobrižnik, prateći po dužnosti u operacije povjerenu mu jedinicu ustašku.

Nadodajem: Nije istina da sam ikog ubio.

Nije istina da sam huškao na ubijanje, već je ubijanje posljedica revolta na zvjerstva i istrebljenje buntovnika u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj.

Naprotiv sam po dužnosti išao kao dušobrižnik i pratio u borbu povjerenu mi jedinicu.

Zagreb, 1. travnja 1942. Fra Tomislav Filipović, franjevac.“

Planinić prihvaća Filipovićeve navode kao istinite, jer:

- u Filipovićevoj izjavi nije našao nelogičnosti,
- izjava dovoljno tumači činjenično stanje,
- ako je Tomislav Filipović stvarno govorio neistinu, stručan je u izricanju neistine,
- tražio je “dlaku u jajetu“ da bi mu neistinu otkrio, no nije u tome uspio,

---

Prije pokolja fratar je odvojio katoličku i muslimansku djecu.“ (Viktor Novak, *Magnum crimen*, Zagreb 1984, str. 647.)

⁷ “U noći između 6. i 7. veljače 1942. (...) došli su ustaše muslimani s Drine da se osvete banjalučkim pravoslavicima za četnički pokolj izvršen nad muslimanima u blizini Drine. ... Kad su ustaše-muslimani stigli u Banjaluku, uzeli su sa sobom jednu satniju II. Poglavnikove tjelesne bojne (u kojoj je duhovnik bio fra Tomislav Filipović), pa su otišli u Drakulić i Motike te u rudnik ugljena Rakovac.“ (*Mišljenje fra Ive Žilića.*)

⁸ “Pisanje Lazara Milina, s obzirom na fra Tomislava, koga on naziva Miroslav Filipović-Majstorović, u potpunosti je neistinito.“ (*Izjava gvardijana fra Frane Josipovića.*)

- tko može otkriti neistinu u Filipovićevoj izjavi na osnovi zdravog umovanja te besprijeekornih svjedoka ili vjerodostojnih dokumenata, neka to i učini.

Svoj sud o Tomislavu Filipoviću (kao redovniku) fra Martin Planinić donio je na temelju dugotrajnog istraživanja, još od onog doba kad je takav rad bio ne samo zazoran, već i pogibeljan. Izgradio ga je "na osnovi pribavljenih dokumenata i svjedočanstava koji imaju snagu dokaza ili barem imaju jamstvo pouzdana smjerokaza na putu prema istini. Pa premda je poglavita piščeva nakana traganje za istinom o fra Tomislavu Filipoviću, na tom je tragalačkom putu bio neizbježan susret s klevetama i kleveticima fra Tomislava Filipovića kao pripadnika franjevačkog reda i Katoličke crkve".⁹

Planinićevo istraživanje su pokazala da je fra Tomislav Filipović kao dušobrižnik II. Poglavnikove tjelesne bojne bio nazočan kod nekih zločina, ali da nije ni poticao a ni izvršavao ubijanje. (Komunisti su ga posebno okrivljavali za ubojstvo školske djece koje se navodno dogodilo).

Poslije nemilih događaja u okolici Banja Luke Filipovića su ustaške vlasti zatvorile u Zagrebu u zatvoru na Savskoj cesti zbog sumnje za sudjelovanje u drakuličkom zločinu. Budući da se fra Tomislavu zločin nije mogao ni na koji način dokazati, on je pušten iz zatvora.

Kako to Planinić navodi, fra Tomislav je bio svojeglav, neposlušan i lakovjeran. Na svoju je ruku izradio da bude primljen za ustaškog dušobrižnika kod II. Poglavnikove tjelesne bojne u Banjoj Luci. Provincijalat za to prethodno nije znao, a kad je saznao strogo mu je zabranio stupanje u tu službu. Međutim, on je unatoč zabrani ipak stupio u tu službu. "Iako se ne zna točno u kojem je obliku on sudjelovao kod ubijanja, po svemu izgleda da nije sam ubijao, (...) svojim prisustvom prouzrokovao javnu sablazan i nanio ogromnu štetu ugledu Provincije, te starješinstvo na temelju kan. 653 C. Z. o. fra Tomislava Filipovića isključuje iz reda."¹⁰

"Na osnovi do sada rečenog lako nam je zaključiti da nije bilo pokolja školske djece u banjalučkom kraju. Ne samo da ih nije poklao fra Tomislav Filipović, nego ih ni ustaše nisu poklali. U slučaju 'pobijene' banjalučke djece oklevetan je fra Tomislav i oklevetana je hrvatska vojska. Protiv zla se valja boriti, klevetu valja izbrisati.. Pokušat ću ovom knjigom učiniti što je do sada propušteno (...) "¹¹

Nakon izгона iz Reda Tomislav Filipović odlazi u Jasenovac, gdje je poznat kao fra Miroslav Filipović-Majstorović. Na žalost "Jasenovac nije znanstveno istražen". Bez toga nema govora ni o Filipovićeovom jasenovačkom razdoblju, ni o onima koji su zbog Jasenovca pobijeni

⁹ Jakov Bubalo, *Pogovor Planinićevoj knjizi*, str. 73.

¹⁰ *Zapisnik proljetnog defnitorijalnog kongresa*, Sarajevo, 28. travnja do 11. svibnja 1942. Prva sjednica, str.2.

¹¹ Martin Planinić, nav. dj., str. 64.

da bi netko sakrio svoje jasenovačke zločine, počinjene nakon 15. svibnja 1945.¹²

Vojni sud komande grada Zagreba, br. 290/45. od 29. lipnja 1945. osudio je Miroslava Filipović-Majstorovića na kaznu smrti vješanjem, trajan gubitak građanske časti i konfiskaciju imovine.

Autor ove knjige donio je i tekst presude Vojnog suda. Interesantno je da u presudi nema riječi o Filipovićevoj odgovornosti za zločine za koje ga terete neki pojedinci. Presuda je vrlo uopćena. Osuđen je, jer je bio član "zloglasne i terorističke organizacije ustaša koja je bila u službi stranog zavojevača". "Nakon kapitulacije Jugoslavije a do dolaska ustaša na vlast, postao je jedan od vodećih komandanata ustaške terorističke vojske, te je sudjelovao u Bosni u tzv. čišćenju, kao komandant ustaškog logora u Jasenovcu i Staroj Gradišci izvršio je bezbroj masovnih pokolja."

Treba istaći da je autor ove knjige, fra Martin Planinić, prikupivši brojne dokumente i svjedočanstva, uspio dati objektivnu i uglavnom zaokruženu sliku Tomislava Filipovića kao čovjeka i bratra do njegovog izгона iz Reda. Bilo bi poželjno da se Planinić pozabavi isto tako s Filipovićevim jasenovačkim razdobljem i da napiše novu knjigu: Bivši fratar u Jasenovcu (kako je autor prve knjige naziva).

Petar Rogulja

PUTOVANJE KROZ NEBO

Stjepan Lice, *Putovanje kroz nebo*, Biskupski ordinarijat, Đakovo 1992, 168 str.

"Gdje je nebo?" - pitaju djeca!

Nebo je tamo gdje je Isus - odgovara teolog!

Dakle, treba tražiti Isusa - zaključuju pobožni!

Ne, treba dopustiti Isusu da bude s nama - ispravlja

mudre i pobožne onaj tko ima iskustva s Isusom i nebom!

Čudno je, barem na prvi pogled, u ovo naše vrijeme rata i svakorvnog zla, i pomisliti da putovanje ovom "dolinom suza" može biti pravo pravcato "putovanje kroz nebo".

Stjepan Lice, poznati i priznati pjesnik i pripovijedač kršćanskog nadahnuća, za svoje najnovije djelo tvrdi: "Ove priče koje nastoje izreći ili makar djelomice odraziti život koji na rubu nevidljivosti traje uz nas (i u nama) svjedoče o dobroti koja nije odveć izbirljiva u tome koga će pohoditi jer se nikome ne uskraćuje, a istodobno se vazda najradije nastanjuje u onima koji je ne štede. U onima koji ne štede sebe."

¹² Martin Planinić, nav. dj., str. 72.